

Keskkonnaülevaatus analüüs 2021/2022

Keskkonnaülevaatus eesmärk on kaardistada hetkeseis ja leida suurimad kitsaskohad. Vaadeldi 12 teema olukorda kooli igapäevaelus, majandamises ja õppetöös.

Keskkonnaülevaatus korraldamine

Tallinna Tondi Kooli keskkonnaülevaatus läbiviimist juhtis Rohelise Kooli töörühm.

Keskkonnaülevaatus viidi läbi ajavahemikul veebruar - märts 2022. Õpilaste hulgas viidi küsitlus läbi klasside kaupa kõigile küsitluse teemadele vastates. Õpetajad abistasid õpilasi küsimuse mõistmisel ja ühistööna vormistasid vastuse. Suuremates klassides alates 6-9 kl, tehti keskkonna ülevaatus koos õpetajaga keskkonna tunnis, kokku oli haaratud küsitlusest 72 õpilast. Koolitöötajad osalesid väiksema arvuga 24.

Teemade käsitlel ja küsimuste koostamisel oli eeskujuks FEE/ECO-School keskkonnaülevaatus raamküsimustik, koostatud S.Aheri poolt 2018 aastal. Lastevanematele esitatud küsimustik natuke erines, kuid valitud teemad olid kõik esindatud. Küsimuste valimisel lähtusime sihtotstarbelisest printsibist, st kelle vastus on meie jaoks kõige relevantsem. Küsitluse link saadeti laiali personali listi ja lastevanemate listi kaudu. Kuna kooli personalist vastajad võib lugeda praktiliselt kõik pedagoogilise funktsiooni täitjaks, räägime edaspidi õpetajatest. Küsimused on esitatud teemade kaupa ja igas ploki on küsimuste arv erinev. Toitu puutuvatele küsimustele vastas intervjuu käigus toitlustusteenuse eest vastutaja. Kokkuvõtte edastatakse tutvumiseks personalilisti, palvega, et klassiõpetajad tutvustaksid tulemusi ka õpilastele.

Keskkonnaülevaatus tulemusi kasutatakse Tallinna Tondi Kooli „Rohelise Kooli“ tegevuskava koostamisel, avaldatakse kooli „Rohelise kooli“ kodulehe blogis.

Kooli töötajate küsimustiku tulemused: 75% vastanutest on teadlikud, et meie kool osaleb Rohelise Kooli programmis ning RK tegevused ja informatsioon on kättesaadav meilitsi, mis saadetakse regulaarselt. Kooli kodulehelt Rohelise Kooli blogi jälgimine on vähene, ainult 7% vastanutest vaatab seda aeg-ajalt, 20% vastanutest teeb seda korra kuus ja 35 % vastanutest pole kordagi vaadanud huvi puudusest.

Keskkonnaülevaatus kokkuvõtte teemade kaupa:

Prügi ja Jäätmetekke vähendamine

Meie koolis on prügi osas kindlad reeglid ning keskkonnahoiu põhimõtted on tuttavad nii koolitöötajatele kui õpilastele. Koolitundides selgitatakse prügisorteerimise vajalikkust ning taaskasutuse võimalusi.

Prügikastid on paigutatud koolimajas kõige nähtavamasse kohta. Prügikastidel on sisu tutvustavad sildid alates september 2019. Koolimaja siseruumid on prügist puhtad ning prügikaste on piisavalt, samuti tühjendatakse prügikaste ka piisava sagedusega ning 92% õpilaste arvates asuvad prügikastid õigetes kohtades. Klassides sorteeritakse paberid eraldi; õues on paberikonteiner eraldi olmeprügist. Kodunduse klassis sorteeritakse eraldi pakendid ja biojäätmed.

Õueala on samuti puhas ning korrastatud, märgatakse, et õuekoristaja teeb oma tööd tublisti igapäevaselt. Ka on piisav prügikastide arv kooli õueterritooriumil, samuti võimalus biojäätmel, paber ja olmeprügi eraldi prügikastidesse visata. Aianurgas on suur kompostihunnik, kuhu viiakse sügisel riisunud lehed ning kevadine kulu.

Sorteerimise põhimõtted on nii kooltöötajatele kui õpilastele teada, kuid kahjuks ikkagi satub valesid asju prügikastidesse. See osa vajab rohkem tähelepanelikkust ning hoolsust prügi õigesti sortida.

Osaliselt on teada õpilastele, mis saab asjadest ja materjalidest pärast ümbertöötlust, kuid eraldi arvet ei peeta ning selgitustööd tuleb veelgi teha.

Kooli ümbruskond väljaspool oma territooriumi on valdavalt puhas, üldmulje on hea.

Energia

Küte, kuna on uus ja kaasaegse tehnoloogiaga koolimaja, siis ehituslikult on kõik energia kokkuhoiu põhimõtted rakendatud. Uued uksed, aknad, ventilatsioon ja reguleeritavad termomeetrid klassides. Küte reguleeritakse ka nädalavahetustel ning koolivaheajadel madalamaks. Akendel on rulood ning aknad on suletud kütmise ajal. Akende puhtus on tagatud regulaarse tellitud aknapesu tööna.

Elekter, kui klassidest lahkutakse, siis nii õpilased kui õpetajad kustutavad tule ning valgustus töötab ainult, mil see on optimaalselt vajalik. Teised elektroonilised seadmed lülitatakse päevalõpus ning nädalavahetusteks välja. Elektrikulu väheneb mõnevõrra koolivaheaja nädalatel. Koridorides ning üldruumides on liikumisanduriga lambid, mis lülituvad välja, kui keegi enam ei liigu.

Aktiivselt on meie kool osalenud digikoristustnädalal, andes sellega oma väikese panuse planeedi päästmiseks. Kõik kooliõpilased siiski ei tea ega oska seostada, mil viisil aitab energia üldine kokkuhoid päästa meie planeeti.

Vesi

Tundides räägitakse veeprobleemidest ning vee säästmise vajalikkusest, samuti vee reostusest ning Läänemere seisundist. Igapäevases õppetöös käsitletakse vee ja eluslooduse seoseid. Õpilastele on hästi teada, et kraan tuleb sulgeda pärast kasutamist. Kodunduse tundides, nõude pesemisel jälgitakse, et vesi ei voola pidevalt ning käte pesemisel õpetatakse lapsi vett säästlikult kasutama. Söökla juures olevad kätepesu kraanid on automaatsed, neist tuleb piisav kogus vett käte pesemiseks. Tualetid on ehitatud kahesüsteemselt ning kraanid on alati pärast kasutamist kinni keeratud. Majas peetakse veekulu arvestust, vee kulu on väiksem vaheaja nädalatel ning puhkuste ajal suvel. Õpilased ei kasuta palju joogiks veepudeleid, kuna igas klassis on oma kraan ning joomiseks vajalikud jooginõud. Joomiseks ei kasutata ühekordseid topse, vaid on kruusid ja klaasid. Joomiseks on eraldi veel sööklas kannud veega.

Taimede kastmiseks vihmavett ei ole seni kogutud, kuid on võimalik hakata koguma kasvuhuone katuselt, renniga anumasse.

Elurikkus ja loodus

Kõik klassid võtavad aktiivselt osa KIK loodusprogrammide õppepäevadest ja loodusmatkadest. Looduse teemad läbivad õppekava aastaringselt. Teemasid käsitletakse

lõimitult erinevatesse tegevustesse ja ka eraldi huvitegevusena. Sügisest alustas tegevust loodushuvilistele mõeldud Aiandusring, kus õpetakse tegema lihtsamaid aiatöid ning õpitakse tundma aias kasvavaid puid, põõsaid, ilutaimi, puuvilju ja köögivilju, ravimtaimi ning nende kasutamist. Õpilastes kujundatakse ilumeelt aia hooldamisel, kujundamisel ning keskkonda säästvaid hoiakuid ja väärtushinnanguid. Suurt tähelepanu pööratakse loodushoiule ning ümbritseva keskkonna hooldamine. Läbi praktiliste aianduslike kogemuste arendatakse ja tekitatakse huvi õpilases taimede ning aianduse vastu laiemalt. Uued väljundid aga aitavad luua seoseid varasemate teadmiste ning kogemustega. Ringitöö ühendab, tekib koostegutsemise tunne ja jagatud rõõm koos töötamisest ning taimedega tegelemisest. Õppekavas on planeeritud seemnete külvamine ja taimede kasvatamine, ning õpilased tegelevad sellega aktiivselt.

Klassides kasvatatakse palju erinevaid toataimi, kuid üldiselt puudub ülevaade nende liikidest ja arvust. Õpilastele meeldib lilli kasta aknalaudadel. Õpilastega tehakse õues loodus- ning ilmavaatluseid ja õuesõpet. Kooli õues on palju erinevaid puid, põõsaid ja rohttaimi, neid õpitakse tundma ja määrama. Õue elurikkust on uuritud ka loovtöödena ning tutvustatud selliselt oma teadmisi. Loovtöödena on planeeritud kooliõue taimede ja puude kaardistamine, käsil on õueala maketi valmistamine, milles osalevad ka õpilased. Liikide (puude, lillede) tähistamine selgitavate siltidega on ideena korduvalt kõlanud ja väärt ellu viimist.

Kooli õuealal on planeerimisel tekitada üks niitmata ala, kus saaks taasluua teatav niidutaimede kooslus ning võimalus putukate elutsemiseks. Osatakse märgata ja nimetada enamlevinuid taimi, loomi, putukaid. Mürke umbrohu tõrjumiseks ei kasutata. Puutöö klassis valmistati puidust peenrakastid, mis olid kasutuses õppeaias. Kevadel istutatakse kasvuhoonesse taimed.

45% lastest arvab, et kooliõues peaks olema rohkem puid, õpetajatest on sellel seisukohal alla poole. Nii lapsevanemad, õpetajad ja õpilased näevad lisahaljastusena eelkõige viljapuid ja marjapõõsaid, samuti maitsetaimede valikut. Praktiliselt kõik õpetajad leiavad, et taimed peaks olema ka klassiruumis. Aiatöid kooliaias ja kasvuhoones on valmis heal meelel tegema samuti 60% õpilastest. Õpetajatest arvab 65 %, et aiatöid saab ainetundidega edukalt lõimida.

Tervis ja heaolu

Koolis tegutseb tervisenõukogu. Arvestades kooli spetsiifikat, on õpilaste tervis kõrgendatud tähelepanu all. Koolis töötab ka medõde.

Lastevanemate vastuste alusel tunnevad õpilased end koolikeskkonnas hästi 100%-liselt. Tõsise mure puhul leiab 2/3 õpilastest, et neil on koolis inimesed, kellele sellest rääkida.

Aastaringselt toimuvad õuesõppe projektipäevad, jooksu- ja spordipäevad. Vähemalt üks vahetund on kindlasti õues. Vahetundide ajal liiguvad õpilased aktiivselt. Osades õppepesades tehakse enne tunde ka hommikuvõimlemist. Pikapäevarühma tegevused toimuvad võimalusel samuti õues. Väga aktiivselt on sel õppeaastal tehtud tutvust erinevate tantsutundidega pikkadel vahetundide sisustamiseks ja väiksemate disko ning tänavatantsu seeriatega.

Kätepesu vajalikkust teatakse ja selle harjumuse ja oskusega on koolis üldiselt hästi, õpetajad jälgivad ja õpetavad kätepesu järjekindlalt.

Toit

Koolitoitu valmistavad 2020/2021 õppeaastast kooli poolt palgatud töötajad, kool ei osta enam teenust sisse, mis loob head võimalused kõigi koolitoiduga seonduvate küsimuste lahendamiseks.

Menüü koostamisel jälgitakse, et õpilased saaks nädala jooksul normikohase ja arenguks piisava koguse vajalikke toitaineid. Toitlustaja kasutab kohalikku toorainet, tellimisel määrab paraku palju ka maksumus. Toite valmistatakse täistera- makaronidest ja riisist. Samuti on leib, sepik täistera tooted. On katsetatud liha- (kala-)vabade päevadega ja nende arvu on kavas suurendada. Õhtuode on alati lihavaba. Meie kool osaleb ka programmis „Taimne teispäev“. Kuna koolis on ka õpilaskodu ja toidukordi on kokku 4, on toidukao vähendamiseks rohkem kombineerimisvõimalusi. Köögis tekkinud biojäätmekogutakse biokottidesse ja realiseeritakse ära.

Lapsed saavad vahepalana puu- ja juurvilja. 60% õpilastest on koolitoiduga rahul. 82% õpilastest ja õpetajatest on arvamusel, et see on ka tervislik. Õpetajad tutvustavad ja selgitavad pakutavate toitade eripära ja kasulikkust. Õpilased on kaasatud ka projekti "Meelte kool" (4.a) ja Räpina kooli "Maitsetaimedega sõbraks" (4.a, 3.a, hoolduskooli Pärnad").

Õpilased ja õpetajad kasutavad toidu kooli kaasa toomiseks korduvkasutatavaid karpe (76%). Sööklas toitu ise tõsta ei saa, aga saab paluda väiksemaid portsjone. Toiduga seonduvate toiduajäätmeküsimus. Toiduajäätmekogutakse pannakse vastavasse biojäätmekonteinerisse. Toiduajäätmekogutakse hulka ei ole mõeldud, aga toiduvalmistaja eksperthinnangu alusel (on töötanud varem ka teistes haridusasutustes), on see Tondi Koolis päris väike. Joogivesi on õpilastele kättesaadav koguaeg, seda nii koolisööklas kui klassides ning vajadusel on lubatud ka tunnis vett juua. Koolitundides tutvustatakse toidu päritolu ning kohalikke tooteid, samuti räägitakse transpordi kohta, kuidas jõuavad nt troopilised viljad Eestisse.

Toidutaimede kasvatamine sai hoo sisse eelmine õppeaasta 2020-21, kui kooli territooriumile sai rajatud esimesed peenrakastid õpilastele taimede kasvatamiseks. Kevadel ehitati 8 ja 9 klassi õpilased koos õpetajaga puidust äärtega peenrakastid, kus õpilased said kasvama panna erinevaid köögivilju ning maitsetaimi. Iga klass, kes avaldas valmisolekut oma peenart rajada, istutas sinna omal soovil ettekasvatatud taimi. Kevad-suve alguse perioodil iga klass hoolitses oma peenra eest, kastes ning rohides oma peenrakasti. Suvised kastjad olid tublid linnalaagris osalejad ning hooldusõppe õpilased.

Taimevalikust oli esindatud: kurgid, tomatid, kartulid, sibulad, salatid, ilukapsad, herned, maitse ning teetaimed, maasikad, lisaks veel üheaastased suvelilled. Kooliaias on plaanis hakata rohkem kasvatama erinevaid maitsetaimi, et neid koolisööklasse toidulisandiks viia.

Toidu teema on kodunduse ning eluoskuste tundides oluline teema, kus õpitakse tervislikult ja säästlikult süüa tegema ning biojäätmekogutakse kompostima.

Valdavalt õpilased ja õpetajad saavad avaldada arvamust toidu kohta, kuid menüü on kinnitatud ja muudatused on pigem väikesed.

Õueala

Õuesõppe keskseid sihte on arendada hoolimist meie loodus - ja kultuurikeskkonnast ning vastutustunnet kõige elava ees. Õuesõpet pooldab 90% õpilastest, samapalju õpetajaid on seda ka rakendanud, õppevõimalusena on see populaarne. Õpetajad käsitlevad ainetundides igapäevaselt aknast avanevat vaadet: ilmastik, aastaegade vaheldumine, aasta ajalised sündmused ning jalutuskäikudel vaadeldavaid ja nähtavaid protsesse. Õuealal viibib õpilastega alati koos vähemalt üks täiskasvanud saatja.

Mänguväljakul on vahendid ronimiseks, turnimiseks, kiikumiseks olemas. Puudu jääb vahenditest või rajatistest liikumisharrastuseks, mis oleks sobilik vanemale kooliastmele. Ei ole ka varjulisemat kõrgema haljastusega ala, kus saaks pakkuda vaikseid ja mõtlikke tegevusi.

Lisaks olemasolevale, soovivad õpilased kõige rohkem aeda parkuuriala, seiklusrada, rampi, kus rulaga või tõukerattaga trikitada. Tuntakse puudust jalgpalli mängimise võimalusest. Samuti soovitakse liivakasti, suurt kiike, rohkem pinke ja laudu.

Peale peenramaa on pakutud õueala täiustamiseks veel ilmasuundade tähist, kella, õuevett (vee joomise võimalust), väljõusaali, põõsalabürinti, välitreeningu jõuseadmeid, seiklusraja elemente.

Transport

Koolimaja ees ja ka maja taga on jalgratta parkla ning seda kasutatakse aktiivselt. Väga mitmed õpilased ning koolitöötajad eelistavad jalgratast liiklusvahendina. Jalgrattaga sõitma õppimine toimub liikumistundides. Tallinnas üldiselt rattaga kooli tulek turvaline pole. Jalgratastega tulevad kooli vaid lähiümbruse suuremate klasside õpilased. Töötajate autodele on ettenähtud koolimajast kahel pool parkimise kohad ning need asetsevad sissepääsust kaugemal. Ka toimub autode liikumine ümber koolimaja ühesuunaliselt ning jalakäijatele on kooliparkla turvaline. 1.-4.klassi õpilased tulevad valdavalt Termaki bussidega või lastevanemate autodega kooli. Alates 5.klassist kasutavad õpilased kooli tulemiseks ühistransporti.

Teeme koostööd maanteametiga. Õpilased koos huvijuhiga märgivad sügiseti maha silte „Peatu, vaata, veendu“, liiklusohutus ja helkurid on liiklusnädala fookuses.

Tunniteemadena käsitlevad õpetajad jalakäimise eeliseid ühistranspordivahendite kasutamisele, seda hindas enamus õpilasi käsitletud teemaks. Korraldatakse ka teavitusi kampaania korras nt liiklusnädal, autovaba päev, jalgrattaga sõidukoolitus. Osa õpetajaid jagavad auto sõite – kes on linnast kaugemalt ning tulevad ühest piirkonnast. Arvestust õpilaste või töötajate kohta, kes ei tule kooli autoga, pole tehtud.

Meri ja rannik

Meie kool ei asu otseselt mere lähedal, kuid õpilased käivad ekskursioonidel ja õppepäevadel mere ääres. Koolis õpitakse mere ja ranniku teemal erinevaid veeloomi, taimi ja ökosüsteeme. Samuti tehakse tutvust merereostusega kaasnevate probleemide tagajärgedega. Õpilaste toidumenüüs on üks kord nädalas kalatoidud. Läänemere reostuse temaatikaga on kursis suuremate klasside õpilased, kes oskavad juba rohkem analüüsida keskkonna probleeme.

Õppetöös on mere ja rannikuga seotud teemade käsitlemine, sh räägime õpilastele veelindude toitmise kahjulikkusest, veekogudega seotud teemadest jne. Enamus meie kooli vastanutest tõid välja mitte osalemist rannatalgutel.

Kalade uurimine – Ernistu looduskasutus, Suurupi pank ja rannaelustik – Looduskool Vesipapp, Tutvumine eesti rannarahva kultuuriloo ja – Rannarahva muuseum, on mõned näited KIK looduse õppekäikudest, kus meie õpilased osalevad.

Kliimamuutused

Kliimamuutuste teema on lihtsustatud õppe keskkonna ainekavas läbivalt käsitletav probleem. Õppetegevuses rakendatakse ja süvendatakse omandatud keskkonna- alaseid teadmisi ka kliimamuutuste näidetena. Õpilastele selgitatakse seoseid inimese tegevuse mõjuga globaalse soojenemisega kaasnevates probleemides. Õpetaja abil analüüsitakse muutuste tulemit kliima tuleviku vaates.

Prügi sorteerimise vajalikkus, materjalide ümbertöötlemise võimalused, säästupirnide kasutamise eelised, taaskasutus ning teiseringi esemed meie igapäeva elus on tuttavad teemad meie õpilastele ehk 82% vastanutest. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning kokkuhoidliku elustiili kujunemiseks õpilaste hulgas.

Globaalne kodakondsus

Globaalse kodakondsuse teema on mõnevõrra võõras meie kooli õpilastele, kuna nende enesemääratlus on osaliselt nõrgem ning neil on raskem mõista enda seost sellises üleilmses kontekstis. Küll aga tutvustatakse neile jõukohaselt valitud teemasid nt: teiste maade rahvaid, toite, kombeid, muusikat, mõningaid traditsioone vm. Muusikariistadest nt maramad, tablatrummid ja külofon on neile tuttavad muusika tundidest. Õpilased toovad reisidelt kaasa esemeid, reisipiltide ja räägivad reisimuljeid. Õppetöös uurime kodukohta, loodust, toitu, tähistame rahvakalendri tähtpäevi. Ülekoolilisi üritusi, mis otseselt tutvustaks mõnda maailma probleemi pole olnud. Toitudega aga ollakse rohkem tuttavad. Koolisööklas olid tutvustusel erinevate rahvaste toidud 1 x nädalas, kus uuriti siis selle riigi kohta infot ja joonistati riigisümboolikat, mis riigi toit sel nädalal oli. Teiste maade koolidega otsene koostöö puudub. Rakendame „Kiusamisest vaba kool” ja „VEPA“ metoodikat, et toetada tolerantust erisuste suhtes.

Järeldused ja ettepanekud, mis tulid välja kommentaaridest;

Keskkonnateadliku mõtteviisi kujundamine on iga õpetaja igapäevane töö, mis toimub läbi praktiliste igapäevategevuste ja integreerituna õppetöösse. Õpetajate endi eeskuju on väga oluline, et keskkonnahoidlikust käitumisest kujuneks elustiil.

- **Prügisorteerimine tuleb muuta atraktiivsemaks ning teadlikumaks. Igapäevaste toimingute käigus tuua näiteid, kuidas säästa elektrit, vett, paberit ja toitu.**
- **Rohkem õuesõpet- nii õpime loodust märkama ja hoidma. Õues võiks olla rohkem pinke ja laudu, et saaks õues õppida, kooli õuealale tuleb projekteerida õuesõppe klassid.**
- **Õueala elurikkuse suurendamiseks on vaja detailsemat kava. Mõiste „elurikkus“ vajab õpilastele õpetajate poolt lahtiseletamist. Arendada õueala nii, et selle**

rajatiste ja võimaluste kasutamine oleks sihtotstarbelisem ja õppekavaga rohkem seotud.

- **Elurikkuse valdkonnas tekitada lemmiklooma või väikeloomi tutvustav päev.**
- **Taaskasutada rohkem erinevaid materjale kunsti- ja tööõpetuse tööde valmistamisel.**
- **Organiseerida rohkem taaskasutuse teemapäevasid, rohevahetust, heategevuse projekte.**
- **Kaasata enam lapsevanemaid ja kogukonda erinevatele ühisüritustele, mis aitaks keskkonna hoidmise temaatikat tutvustada, suurendades seeläbi õpilaste teadlikkust keskkonnahoiust ja selle väärtustamisest.**
- **Jälgida, et kogu Rohelise Kooli programmi info ja tegevused saaksid rohkem kajastatud.**
- **Taimede kastmiseks võiks koguda kasvuhoone juures vihmavett eraldi nõusse.**
- **7 kl võiks näiteks uurida, kuidas õpilased/õpetajad kooli tulevad (transport).**
- **9 kl lõputöö võiks olla ka hoovis kasvavate taimesiltide tegemine.**